

Бобёр Наталья. Корпусный подход в контексте исследований прикладной лингвистики. В статье представлен критический анализ различных взглядов ученых на проблему роли и места корпусных исследований, по результатам которых сформулированы три принципиальные их позиции по поводу оценки, целесообразности и перспективности корпусного подхода в прикладных исследованиях: 1) радикально-скептический, 2) умеренно-сбалансированный и 3) научно-перспективный. Приведены радикально-критические взгляды ученых, в частности Н. Хомского, которые убеждены в ненадежности корпуса как поисково-исследовательской системы, так как она сводится к тривиальному наблюдению за большим объемом данных, и “не является методом научного познания и не может обеспечить ни успешное решение познавательных и практических проблем, ни накопления новых знаний”. Детально рассмотрена риторика скептиков корпусной лингвистики, которые, с одной стороны, считают, что только лишь корпусные лингвистические данные приводят к определенной фальсификации результатов, а сугубо частотный подсчет употребления слов не может быть надежным критерием утверждений об особенностях функционирования лингвистического объекта, а с другой, все же не отрицают важность и значимость этих методик обработки языковых явлений. Представлена и кардинально противоположная позиция оптимистически настроенных лингвистов, работающих в сфере корпусной лингвистики, в частности В. А. Плунгяна, который связывает важность корпусных исследований с разработкой корпусных словарей и корпусных грамматик нового поколения, способствующих коренным изменениям в области лексикографии, в сфере методик обучения иностранных языков, в переводоведении. Выявлены преимущества применения корпуса в лингвистических студиях, в частности, объективность, верификация, эффективность, репрезентативность. Обоснованы аргументы о том, что корпус является теоретическим ресурсом и одновременно инструментом для машинного перевода, распознавания и синтеза речи, а также для разработки программ, связанных с употреблением языка в различных регистрах.

Ключевые слова: корпусная лингвистика, корпусный подход, корпус как поисково-исследовательская система и инструмент для машинного перевода, корпусные словари, корпусная грамматика.

Bober Nataliia. Corpus Approach in the Context of Applied Linguistics Research. In the article the critical analysis of the various views of scientists on the role and place of corpus studies have been represented. Based on their results, three principal positions have been presented concerning assessment, expediency and prospects of the corpus approach in applied research: 1) radical and sceptical, 2) moderate and balanced and 3) scientific and prospective. The radical and critical views of scientists have been given, in particular N. Chomsky's, who are convinced of the unreliability of the corpus as a search and research system that reduces to a trivial observation of a large amount of data, and it “is not a method of scientific knowledge and cannot provide either a successful solution of cognitive and practical problems, or the accumulation of new knowledge”. The detailed description of rhetoric sceptics of corpus linguistics has been outlined: on the one hand, believe that only corpus linguistic data lead to the definition falsification of results, and the purely frequency counting of the use of words cannot be a reliable criterion for statements about the features of the functioning of a linguistic object, and on the other hand, do not deny the importance and significance of these methods of processing linguistic phenomena. The cardinally opposite position of optimistic linguists working in the field of corpus linguistics has been presented, in particular V. A. Plungyan's, who connects the importance of case studies with the development of “corpus dictionaries” and “corpus grammars” of a new generation that contribute to fundamental changes in lexicography, in teaching methods of foreign languages, in translation studies. The advantages of using the corpus in linguistic studios have been revealed, in particular, objectivity, verification, efficiency, representativeness. The arguments have been grounded that the corpus is a theoretical resource and at the same time a tool for machine translation, recognition and synthesis of speech, as well as for the development of programs related to the use of language in various registers.

Keywords: corpus linguistics, corpus approach, corpus as search and research system and tool for machine translation, corpus dictionaries, corpus grammar.

УДК 811.111'42:141.22

Валентина Бойчук

КООПЕРАТИВНІ СТРАТЕГІЇ І ТАКТИКИ КОМУНІКАНТА-ПЕСИМІСТА

У статті виявлено, що основою песимістичних дискурсів, які гармонізують взаємини між комунікантами, є кооперативні комунікативні стратегії. Встановлено, що кооперативними комунікативними стратегіями в межах песимістичного дискурсу є стратегія толерантності та захисна стратегія. Стратегія толерантності спрямована на порозуміння, неконфліктне розв'язання суперечностей у процесі взаємодії, протистояння агресії, урівноваження позицій співрозмовників, нівелювання демонстрації грубої сили, пояснення загрози та запобігання їй. З'ясовано, що основними тактиками реалізації стратегії толерантності є тактика удаваної байдужості, тактика згоди, тактика виправдання дій співрозмовника. Використання захисної стратегії в песимістичному дискурсі зумовлене потребами комунікативної особистості нівелювати негативний вплив надмірної тривожності на поведінку та діяльність. Захисна

стратегія, спрямована на досягнення компромісу шляхом формування захисних механізмів на випадок невдачі, реалізується тактикою підтримування низьких очікувань, тактикою критичної оцінки ситуації, тактикою негативного прогнозування. Вербальними маркерами стратегій та тактик, що ними послуговується комунікант-песиміст, є лексико-семантичні, синтаксичні, стилістичні та прагматичні засоби. Встановлено, що вербалізація досліджуваних тактик визначається структурою окремої комунікативної ситуації та особливостями особистісних поведінкових реакцій комуніканта-песиміста. Доведено, що вибір кооперативних стратегій і тактик, які реалізують комунікативну інтенцію комуніканта-песиміста, визначається типологічними особливостями песимізму як диспозиційного (КС толерантності) та захисного (захисна КС) феномену.

Ключові слова: комунікативна поведінка, песимістичний дискурс, комунікативна стратегія, комунікативна тактика, кооперативна стратегія, комунікант-песиміст.

Постановка наукової проблеми та її значення. Дослідження комунікативної поведінки учасників спілкування неодмінно торкається проблеми комунікативної стратегії, дворівневий характер якої визначається нормами соціуму та диспозиціями психологічної структури особистості [8, с. 105–106]. Як оптимальна реалізація інтенцій мовця щодо досягнення конкретної мети спілкування комунікативна стратегія визначає контроль та вибір певних способів поведінки на певному етапі комунікативної взаємодії, спрямованих на одержання бажаного або запобігання небажаному ефекту (комунікативних тактик) та їх гнучкої видозміни в конкретній комунікативній ситуації [1, с. 118–120].

Комунікативна стратегія як один із найважливіших дискурсотвірних факторів є базисною ознакою песимістичного дискурсу, що передбачає наявність комунікативної ситуації реалізації поведінки песиміста, представлений комплексною системою лексичних, синтаксичних, стилістичних, прагматичних та невербальних засобів вираження песимістичного світобачення комуніканта та характеризується своїми власними цілями, стилем, тональністю і режимом спілкування.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Оскільки поняття комунікативної стратегії є одним із центральних понять у процесі аналізу будь-якого типу дискурсу, інтерес дослідників до різних аспектів його вивчення продовжує залишатися незмінно високим. На сьогодні визначено головні ознаки комунікативної стратегії, узагальнено існуючі класифікації комунікативно-дискурсивних стратегій [2; 4; 5], виявлено особливості стратегій і тактик комунікантів у різних типах дискурсу [3; 7; 9] тощо. Песимізм як світоглядний гетерогенний конструкт, що визначає вибір вербальних та невербальних засобів комунікації, лежить в основі певного типу комунікативної поведінки, одним із етапів дослідження якої є дискурсивний аналіз стратегій і тактик, що ними послуговується комунікант-песиміст.

Метою статті є виявлення особливостей кооперативних стратегій і тактик комуніканта-песиміста. Мета передбачає виконання таких завдань: 1) описати кооперативні стратегії і тактики комуніканта-песиміста; 2) виявити вербальні маркери кооперативних стратегій і тактик, що ними послуговується комунікант-песиміст; 3) встановити зв'язок між типологічними особливостями песимізму як психологічного феномену та кооперативними стратегіями і тактиками, які реалізують комунікативну інтенцію комуніканта-песиміста.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Правила використання мови та норми соціальних взаємин, які складають концептуальну схему побудови дискурсу, є підґрунтям для забезпечення комунікативних та соціальних потреб учасників комунікації. Такими правилами є принцип кооперації та принцип ввічливості, які регулюють та оптимізують інформативну (раціональну) та неінформативну (соціативну) сторони песимістичного дискурсу [6, с. 148]. Відповідно до міри дотримання та характеру порушення мовцями принципів комунікації песимістичні дискурси розмежовуємо на ті, що гармонізують, та ті, що дисгармонізують взаємини між комунікантами.

Основою песимістичних дискурсів, які гармонізують взаємини між комунікантами, є кооперативні комунікативні стратегії, що реалізуються в повідомленнях, розповідях, обмінах думками, порадах, побажаннях. Беручи до уваги критерій м'якості/жорсткості комунікативних стратегій, в основі якого лежить фактор комунікативної толерантності/агресії, кооперативні комунікативні стратегії песиміста визначаємо як м'які, оскільки вони передбачають схильність до уникнення конфліктів, здатність йти на компроміс, підтримку співрозмовника.

Гармонізація взаємин між комунікантами в межах песимістичного дискурсу досягається шляхом використання стратегії толерантності та захисної стратегії, які характеризуються певним спектром тактик.

Стратегія толерантності в песимістичному дискурсі спрямована на порозуміння, неконфліктне розв'язання суперечностей у процесі взаємодії, протистояння агресії, урівноваження позицій співрозмовників, нівелювання демонстрації грубої сили, пояснення загрози та запобігання їй. Аналіз досліджуваного матеріалу дає змогу стверджувати, що основними тактиками реалізації стратегії толерантності є 1) тактика удаваної байдужості, 2) тактика згоди, 3) тактика виправдання дій співрозмовника.

Комунікативна тактика удаваної байдужості використовується комунікантом-песимістом для запобігання конфлікту та збереження власного «обличчя» у потенційно загрозливій ситуації, негативні наслідки якої є підтвердженням песимістичних настанов. Як правило, песимістичний комунікативний стиль у межах даної тактики актуалізується лаконічністю вербального вираження песимізму та підтримується використанням невербальних засобів комунікації, які допомагають зберегти «обличчя» комуніканта-песиміста. Наприклад:

«I've got something to say to you, Philip».

He looked at her quickly, his heart sank, but he had trained himself well.

«Well, fire away», he said, smiling.

«You're not going to be silly about it, are you? The fact is I'm going to get married».

«Are you?» said Philip.

He could think of nothing else to say. He had considered the possibility often and had imagined to himself what he would do and say. He had suffered agonies when he thought of the despair he would suffer, he had thought of suicide, of the mad passion of anger that would seize him; but perhaps he had too completely anticipated the emotion he would experience, so that now he felt merely exhausted. He felt as one does in a serious illness when the vitality is so low that one is indifferent to the issue and wants only to be left alone (14).

У наведеному вище фрагменті засобами реалізації тактики удаваної байдужості є поліхронність вербальних та невербальних дій («*Well, fire away», he said, smiling*), та еліптичність питальних конструкцій («*Are you?» said Philip*). Зауважимо, що як вербальні так і невербальні засоби комунікації використовуються для того, щоб приховати справжні інтенції та почуття комуніканта і зберегти його «обличчя» (*He felt as one does in a serious illness when the vitality is so low that one is indifferent to the issue and wants only to be left alone*).

Комунікативна тактика часткової згоди, вибрана комунікантом-песимістом, є однією з респонсивних тактик, спрямованих на уникнення конфліктної ситуації та збереження гармонії шляхом часткової згоди з комунікативним партнером. Хоча комунікант-песиміст є фактично незгідним з думкою адресанта, бажання бути ввічливим та зберегти «позитивне обличчя» співрозмовника примушує його йти на певні поступки та прийняти аргументи протилежної сторони. Формальний та частковий характер кооперації визначається бажанням зберегти дружні стосунки із співрозмовником. Вербалізація такої тактики визначається умовами конкретної комунікативної ситуації. Наприклад:

«Honestly, that's a risk I'm willing to take. I don't believe Jack's spying on us. I just sent him back as a way to prove to myself that he isn't. I wouldn't worry about it if I were you», Ryon reassured Omnal.

«I hope you're right», Omnal replied pessimistically (11).

У запропонованому фрагменті аналізована тактика втілюється синтаксичною конструкцією Pron/N + V hope + Obj. Clause (*I hope you're right*), у якій дієслово з модальним значенням *to hope* підкреслює сумніви, невпевненість та зневіру мовця-песиміста і співвідноситься із МА комісиву, тобто згодою прийняти позицію співрозмовника [10, с. 140].

Використовуючи комунікативну тактику виправдання дій співрозмовника комунікант-песиміст демонструє не тільки толерантність до певних вчинків та вербальних дій комунікативного партнера, а й психологічну підтримку та прагнення до взаєморозуміння в комунікативній ситуації реалізації песимістичної поведінки. Цю тактику реалізують МА бехабітиву, лексичні одиниці із семантикою песимістичності, модальні слова та вирази. Наприклад:

Julian said with a responsible air, «Bradley, I'm very sorry I got that all wrong».

«Nobody could have got it right. Real misery cuts off all paths to itself».

«How well you put it! But a saintly person could have comforted her».

«There aren't any, Julian. Anyway you're too young to be a saint» (15).

Виправдовуючи поведінку Джуліан та вербалізуючи такі якісні ознаки песимізму, як «апатія», «розчарування», «безнадія» та «нещастя», Бредлі демонструє толерантність та бажання продовжити інтеракцію, незважаючи на несприятливі зовнішні обставини. У межах наведеного вище фрагмента досліджувану тактику реалізують 1) модальне дієслово *can* у формі умовного способу (*Nobody could have got it right*); 2) ФО *Real misery cuts off all paths to itself*, 3) МА – бехабітив (*Anyway you're too young to be a saint*), який, регулюючи емоційно-оцінну діяльність комунікантів, сприяє урівноваженню позицій співрозмовників.

Використання захисної стратегії в песимістичному дискурсі зумовлене потребами комунікативної особистості нівелювати негативний вплив надмірної тривожності на поведінку та діяльність. Виконуючи дискурсогармонізуючу функцію, захисна стратегія спрямована на досягнення компромісу шляхом формування захисних механізмів на випадок невдачі та вироблення конструктивних дій у відповідь на загрозу та ризик. У ході аналізу фактичного матеріалу виявлено, що захисна стратегія реалізується такими тактиками: 1) тактика підтримування низьких очікувань, 2) тактика критичної оцінки ситуації, 3) тактика негативного прогнозування.

Комунікативна тактика підтримування низьких очікувань є інструментом реалізації мотиваційної системи комуніканта-песиміста. Вербалізація низьких очікувань, що експлікуються сумнівами, невпевненістю, невірою у позитивний перебіг подій, визначається структурою окремої комунікативної ситуації та особливостями особистісних поведінкових реакцій комуніканта-песиміста. Наприклад:

«Hey Antonio, what's up?» Alex asked in a friendly tone.

«Can you meet me this afternoon?» Antonio asked.

«What's wrong?» Alex replied pessimistically.

«Nothing's wrong It's good news, actually. But, I don't want to go over it on the phone», Antonio explained (12, p. 192).

Використання ЛО *wrong* з середнім значенням лексичної тональності (-0,5); тактичні процеси входження в діалог та відповіді на запитання спеціальними запитаннями (*Hey Antonio, what's up? What's wrong?*), які імпліцитно актуалізують такі якісні ознаки песимізму, як «сумніви», «невпевненість» та «негативні очікування»; використання МА-квеситивів, іллокутивною метою яких є підтвердження песимістичних очікувань; поліхронність вербальних та невербальних засобів вираження песимізму (*«What's wrong?» Alex replied pessimistically*), що вказує на песимістичний комунікативний стиль, – засоби, які маркують тактику підтримування низьких очікувань у межах даного дискурсивного фрагмента.

Комунікативна тактика критичної оцінки ситуації допомагає комуніканту-песимістові структурувати дійсність, виокремивши ті аспекти, які слугують передумовою формування захисних механізмів на випадок негативного перебігу подій. Реально та тверезо оцінюючи шанси на успіх, комунікант-песиміст підсвідомо готує себе до поразки та вибудовує систему психологічного захисту. Наприклад:

«Doctor says she's suffered a great blow to her nervous system ... almost resulting in heart failure. But it's too early to say as yet. I sat by her side all day. She looks pale and weak, I won't deny it. But she'll get through it. Fifty-eight years of age isn't ancient».

«But it isn't young, either», Theo sighed pessimistically (16, p. 68).

Наведений вище фрагмент є прикладом реалізації аналізованої тактики на вербальному і невербальному рівнях. Респіраторний НВК (*sighed pessimistically*) доповнює песимістичне висловлення, в межах якого протиставний сполучник *but*, заперечна форма *isn't* та прислівник *either* вербалізують досліджувану тактику. Фактично не заперечуючи позиції співрозмовника, мовець-песиміст намагається гармонізувати інтеракцію, обережно та збалансовано експлікуючи сумнів та невпевненість.

Комунікативна тактика негативного прогнозування в межах захисної стратегії є засобом протидії загрозам та ризику. Дана тактика використовується комунікантом-песимістом з метою вироблення конструктивних дій у відповідь на несприятливі зовнішні фактори. Вербалізуючи

тактику негативного прогнозування, комунікант-песиміст використовує лексичні одиниці з семантикою песимістичності та синтаксичні структури з дієсловом-присудком у часових формах, що вказують на майбутню дію. Наприклад:

«What are you doing today?» Victori asked. «I thought you might be free to have lunch since you have a few days off».

«Right now, I'm looking for another job, just in case things get worse before they get better,» she answered pessimistically (13, p. 135).

У наведеному вище фрагменті засобами реалізації аналізованої тактики є ЛО з негативно-оцінною семантикою *get worse* (-1) та складнопідрядне речення з підрядним обставинним реченням умови, яке вказує на вірогідність реалізації негативних очікувань (*I'm looking for another job, just in case things get worse*). На ситуативність настрою комуніканта-песиміста як причину вибору даної тактики вказують контекстуальні маркери *Right now, I'm looking for another job* та *before they get better*.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Проведене дослідження дає підстави для висновку про те, що кооперативні (толерантності, захисна) комунікативні стратегії, що ними послуговується комунікант-песиміст, сприяють формуванню песимістичного дискурсу. Вербальними маркерами стратегій та тактик комуніканта-песиміста є лексико-семантичні, синтаксичні, стилістичні та прагматичні засоби. Вербалізація досліджуваних тактик визначається структурою окремої комунікативної ситуації та особливостями особистісних поведінкових реакцій комуніканта-песиміста.

Вибір комунікативних стратегій і тактик, які реалізують комунікативну інтенцію комуніканта-песиміста, визначається типологічними особливостями песимізму як диспозиційного (КС толерантності) та захисного (захисна КС) феномену. Зважаючи на результати цього дослідження, перспективним вважаємо опис структури комунікативної ситуації реалізації поведінки песиміста.

Джерела та література

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підруч. / Ф. С. Бацевич. – К. : Вид. центр “Академія”, 2004. – 344 с.
2. Иссерс О. С. Коммуникативные стратегии и тактики русской речи / О. С. Иссерс. – [5-е изд.] – М. : Издательство ЛКИ, 2008. – 288 с.
3. Козяревич Л. В. Вербальні й невербальні засоби емпатизації діалогічного дискурсу (на матеріалі англomовної прози ХХ століття) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Козяревич Ліана Василівна. – Київ, 2006. – 191 с.
4. Макаров М. Л. Основы теории дискурса / М. Л. Макаров. – М. : ИТДГК «Гнозис», 2003. – 280 с.
5. Максимова Н. В. К основаниям типологии коммуникативных стратегий чужой речи / Н. В. Максимова. // Исследования по семантике и прагматике языковых единиц. – 2005. – Уфа : Вагант, 2005. – С. 109–114.
6. Одарчук Н. А. Відмова: семантичний та прагматичний аспекти : монографія / Н. А. Одарчук. – Луцьк : РРВ «Вежа» Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2009. – 206 с.
7. Пастернак Т. А. Комунікативні стратегії і тактики дискурсу „співбесіда при прийомі на роботу” / Т. А. Пастернак // Studia Linguistica : зб. наук. пр. – К. : Видавн.-поліграфі. центр «Київський університет», 2011. – Вип. 5. – Ч. 2. – С. 363–367.
8. Сухих С. А. Черты языковой личности / С. А. Сухих // Прагматика этноспецифического дискурса. – Бэлць : Изд-во Бэлцк. гос. пед. ун-та им. А. Руссо, 1990. – С. 105–106.
9. Юшковець І. А. Комунікативні стратегії і тактики в політичному дискурсі канцлерів ФРН (на матеріалі урядових заяв і політичних виступів) : автореф. дис. ... канд. філол. наук: спец. : 10.02.04 «Германські мови» / І. А. Юшковець. – Донецьк, 2008. – 23 с.
10. Bach K. Linguistic communication and speech acts / K. Bach, M. Harnish. – Cambridge : MA: MIT Press, 1979. – 327 p.
11. Barrett J. S. Ascension / J. S. Barrett. – Lulu Press, Inc, 2014. – 337 p.
12. Korsmit B. Darkness Descending / Bethann Korsmit. – iUniverse, 2007. – 393 p.
13. Matthews K. T. Before I Let Go. Urban Soul fiction / Kimberly T. Matthews. – Urban Books, 2008. – 300 p.
14. Maugham W. S. Of Human Bondage [Electronic resource]. – Mode of access : https://www.e-reading.club/bookreader.php/80509/Maugham_-_Of_Human_Bondage.html
15. Murdoch I. The Black Prince / Iris Murdoch. – Penguin Classics, 2003. – 212 p. [Electronic resource]. – Mode of access : <https://www.e-reading.club/bookreader.php/104708/blackprince.pdf>
16. Rehak D. The Forbidden : Three Novels of French Love / David Rehak. – Lulu.com, 2007. – 278 p.

References

1. Batsevyich, Florii. 2004. *Osnovy komunikativnoi lingvistyky*. Kyiv: Academia.
2. Issers, Oksana. 2008. *Kommunikativnye Strategii i Taktiki Russkoi Rechi*. Moskva: Izdatelstvo LKI.
3. Kozyarevych, Liana. 2006. "Verbalni i neverbalni zasoby empatyzatsii Dialohichnoho Dyskursu (na materialii anhlomovnoyi prozy XX stolittia)". PhD diss., Kyiv.
4. Makarov, Mihail. 2003. *Osnovy teorii diskursa*. M. : ITDGK «Gnozis».
5. Maksimova, Nataliya. 2005. "K osnovaniyam tipologii kommunikativnykh strategiy chuzhoy rechi". *Issledovaniia po Semantike i Pragmatike Yazykovykh Edinits*, 109–114. Ufa: Vagant
6. Odarchuk, Nataliya. 2009. *Vidmova: Semantychnyi ta prahmatychnyi aspekty*. Luts'k : RRV «Vezha» Volyn. nats. un-tu imena Lesi Ukrayinky.
7. Pasternak, Tetyana. 2011. "Komunikativni stratehii i taktyky diskursu «Spivbesida pri pryioni na robotu»". *Studiia Linguistica*, 5: 363–367.
8. Sukhikh, Stanislav. 1990. "Cherty yazykovoi lichnosti". *Pragmatika etnospetsificheskogo diskursa*, 105–106.
9. Yushkovets', Inna. 2008. "Komunikativni strategii i taktiki v politichnomu diskursi kantsleriv FRN (na materialii uriadovykh zaiav i politichnykh Vystupiv)". PhD diss., Donetsk.
10. Bach, Kent, and Robert M. Harnish. 1979. *Linguistic Communication and Speech Acts*. Cambridge: M.I.T. Press.
11. Barrett, J. S. 2014. *Ascension*. Lulu Press, Inc..
12. Korsmit, Bethann. 2007. *Darkness Descending*. iUniverse.
13. Matthews, Kimberly T. 2008. *Before I Let Go. Urban Soul fiction*. Urban Books.
14. Maugham, William S. Of Human Bondage. https://www.ereading.club/bookreader.php/80509/Maugham_Of_Human_Bondage.html
15. Murdoch, Iris. 2003. *The Black Prince*. Penguin Classics. <https://www.e-reading.club/bookreader.php/104708/blackprince.pdf>
16. Rehak, David. 2003. *The Forbidden : Three Novels of French Love*. Lulu.com.

Бойчук Валентина. Кооперативные стратегии и тактики коммуниканта-пессимиста. В статье выявлено, что коммуникативная стратегия как один из важнейших дискурсообразующих факторов является характерным признаком пессимистического дискурса, который предусматривает наличие коммуникативной ситуации реализации поведения пессимиста, представленный комплексной системой лексических, синтаксических, стилистических, прагматических и невербальных средств выражения пессимистического мировоззрения коммуниканта и характеризуется определенными целями, стилем, тональностью и режимом общения.

Установлено, что основой пессимистических дискурсов, гармонизирующих отношения между коммуникантами, являются кооперативные коммуникативные стратегии – стратегия толерантности и защитная стратегия. Стратегия толерантности направлена на понимание, неконфликтное разрешение противоречий в процессе взаимодействия, противостояние агрессии, уравнивание позиций собеседников, нивелирование демонстрации грубой силы, объяснение угрозы и ее предупреждение. Доказано, что основными тактиками реализации стратегии толерантности являются тактика напускного равнодушия, тактика согласия, тактика оправдания действий собеседника. Использование защитной стратегии в пессимистическом дискурсе обусловлено потребностями коммуникативной личности нивелировать негативное влияние чрезмерной тревожности на поведение и деятельность. Защитная стратегия, направленная на достижение компромисса путем формирования защитных механизмов на случай неудачи, реализуется тактикой поддержания низких ожиданий, тактикой критической оценки ситуации, тактикой негативного прогнозирования.

Вербальными маркерами стратегий и тактик, используемых коммуникантом-пессимистом, являются лексико-семантические, синтаксические, стилистические и прагматические средства. Установлено, что вербализация исследуемых тактик определяется структурой отдельной коммуникативной ситуации и особенностями личностных поведенческих реакций коммуниканта-пессимиста. Доказано, что выбор кооперативных стратегий и тактик, которые реализуют коммуникативную интенцию коммуниканта-пессимиста, определяется типологическими особенностями пессимизма как диспозиционного (КС толерантности) и защитного (защитная КС) феномена.

Ключевые слова: коммуникативное поведение, пессимистический дискурс, коммуникативная стратегия, коммуникативная тактика, кооперативная стратегия, коммуникант-пессимист.

Boichuk Valentyna. Cooperative Strategies and Tactics of a Pessimistic Communicant. The article highlights cooperative strategies and tactics of a pessimistic communicant. It is revealed that communicative strategy, as one of the most important discourse-forming factors, is a characteristic feature of pessimistic discourse, which presupposes a communicative situation of pessimistic behavior, is represented by a complex system of lexical, syntactic, stylistic, pragmatic and non-verbal means of expressing the communicant's pessimistic outlook and is characterized by certain goals, style, tonality and mode of communication.

It is found out that cooperative communicative strategies (a strategy of tolerance and a defensive strategy) are the basis of pessimistic discourses, which harmonize relations between communicants. The strategy of tolerance is aimed at understanding, conflict resolution in the process of interaction, resistance to aggression, balancing the positions of interlocutors, leveling out the demonstration of brute force, explaining the threat and warning it. It is proved that the tactics of studied indifference, of consent and of justifying the actions of the interlocutor are main tactics implemented within the strategy of tolerance. The use of a defensive strategy in pessimistic discourse is conditioned by the needs of the interlocutor to level out the negative impact of excessive anxiety on behavior and activity. A defensive strategy is aimed at achieving a compromise by forming defensive

mechanisms in case of failure. It is realized by tactics of maintaining low expectations, of critical assessment of the situation and by the tactic of negative predicting.

The verbal markers of strategies and tactics of a pessimistic communicant are lexico-semantic, syntactic, stylistic and pragmatic means. The verbalization of the tactics is determined by the structure of a communicative situation and by the peculiarities of the personal behavioral responses of a pessimistic communicant. It is proved that the choice of cooperative strategies and tactics realizing the communicative intention of a pessimistic communicant is determined by typological features of pessimism as dispositional (a communicative strategy of tolerance) and defensive (a defensive communicative strategy) phenomenon.

Key words: communicative behavior, pessimistic discourse, communicative strategy, communicative tactics, cooperative strategy, pessimistic communicant.

УДК 811.11

Іванна Ворона, Тетяна Саварин

ЛАТИНСЬКО-ГРЕЦЬКІ ЗАПОЗИЧЕННЯ У НІМЕЦЬКІЙ МЕДИЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ

У дослідженні розглянуто питання генетичної неоднорідності складу німецької лексики, яка обслуговує медичну сферу. Визначено роль і місце латинсько-грецьких запозичень як продуктивного способу поповнення словникового складу німецької медичної термінології. Виявлено вплив латинських та грецьких терміноелементів, префіксів та суфіксів на утворення німецьких медичних термінів. У статті зазначено, що серед галузей науки, в яких латина все ще використовується сьогодні, безсумнівно, є медицина. Найбільш специфічна особливість медичної термінології – традиційне застосування латинської та грецької мов. Актуальність тематики полягає в тому, що латинсько-грецький вплив на сучасну німецьку мову і велика кількість запозичень є однією з найважливіших і недостатньо вивчених лінгвістичних проблем. Сучасна німецька медична терміносистема використовує термінологію, витоки якої сягають часів Стародавньої Греції та Риму. Неможливо оволодіти професійною мовою медицини, не засвоївши терміни, номенклатурні найменування, словотворчі елементи латинського і грецького походження, які й досі залишаються основним засобом утворення величезної, такою, що постійно зростає кількості німецьких термінів. Особливістю фахового мовлення лікарів у Німеччині, як і в інших країнах світу, є те, що значний відсоток наукових понять вони передають латинською мовою. В одних випадках це є обов'язковим (анатомо-гістологічна номенклатура), в інших – латинські терміни вживаються факультативно, іноді їх замінюють автентичними найменуваннями німецької мови, здебільшого як синонімічними утвореннями. В основі багатьох німецьких медичних термінів лежать латинські та грецькі корені, що робить їх інтернаціональними.

Ключові слова: медична термінологія, німецькі медичні терміни, запозичення, латинсько-грецькі терміни, латинські та грецькі терміноелементи.

Постановка наукової проблеми та її значення. Латинська мова – міжнародна мова медицини. Латинська та старогрецька (в сучасній термінології – у латинізованій орфографії) мови були, є і залишаться в майбутньому термінологічною основою медичної науки. Вони становлять основне інтернаціональне джерело для утворення нових термінів у всіх ділянках медицини і біології. Щорічно виникає близько тисячі нових медичних термінів, значна частина яких утворена на основі латинської та давньогрецької мов. Терміни греко-латинського походження складають основу медичного термінологічного фонду сучасних європейських мов, а їх знання полегшує студентам розуміння спеціальної літератури багатьма мовами світу. Медична термінологія належить до найбільш прогресуючих частин словникового складу будь-якої мови, що зумовлюється, насамперед, стрімким розвитком медицини та міжнародною науковою інтеграцією в цій сфері знань. Процес проникнення у термінологічну систему німецької мови іншомовних термінів (як однослівних, так і складених, чи навіть окремих морфем) є таким, що розвивається, і на теперішній час досить інтенсивно. Можна навіть спостерігати перехід від паралельного використання німецьких та запозичених терміноутворень до повного застосування термінів іншомовного походження.

Кожна мова є динамічною системою, яка постійно розвивається, змінюється, збагачується, контактує з іншими мовами. Німецька мова у процесі свого історичного розвитку зазнала значного впливу латинської мови, оскільки латина в епоху Середньовіччя та Відродження була в